

УРОЖАЙНІСТЬ І ЯКІСТЬ СОНЯШНИКА ЗАЛЕЖНО ВІД ШИРИНИ МІЖРЯДЬ І ГУСТОТИ ПОСІВУ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ

В.В. БОРИСЕНКО, кандидат сільськогосподарських наук,

Р.В. БОЙКО, магістр

Уманський національний університет садівництва

Існують різні точки зору щодо оптимізації просторового розміщення рослин в агроценозах соняшника. Це пов'язано з біологічними особливостями самої культури, появою нових гібридів і сортів, а також впливом умов, які складаються в процесі вирощування.

У наших досліджах вивчали вплив ширини міжрядь і густоти посіву на ріст і формування генеративних органів двох різностиглих гібридів соняшника, які висівали з міжряддями 70 і 45 см та густотою 50, 70 (K_1) і 90 тис. шт./га.

Результати наших досліджень показали, що залежно від морфотипу гібриди по-різному реагували на густоту посіву.

Скоростиглий гібрид Ясон формував найвищий врожай у 2019 р., коли розподіл атмосферних опадів був рівномірним і до початку наливу насіння цього гібрида випало 38 мм, тоді як у 2020 році у період цвітіння–повна стиглість опадів або не було зовсім, або їх кількість була набагато нижчою за середні багаторічні показники. У 2019 р. кінець наливу насіння співпадав зі зниженням температури повітря до 20°C при достатній кількості опадів, що сприяло підвищенню урожайності насіння, яка порівняно з контролем (густина 70 тис/га і ширина міжрядь 70 см) відповідно зростала на 2,1–4,5 ц/га.

Так, в середньому за 2 роки — 2019–20 рр. при міжрядді 70 см врожайність була вищою на 2,3–3,5 ц/га, порівняно з посівом на 45 см. Залежно від умов вирощування, змінювались розміри кошика соняшника. При збільшенні норми висіву з 50 до 90 тис. шт./га діаметр кошика зменшувався майже вдвічі.

Більший діаметр кошиків був у 2019 році. На варіантах з нормами висіву 50 і 90 тис. шт./га різниця у розмірах кошиків у 2019 і 2020 рр. становила 20–48 %.

Маса 1000 насінин залежно від ширини міжрядь та густоти посіву у ранньостиглого гібрида Лиман становила — 42,8–74,7 г, а у гібрида Ясон — 40,2–64,7 г. Посилення конкуренції за світло, вологу і поживні речовини при загущенні посіву з 50 до 90 тис/га призводило до закономірного зниження маси 1000 насінин при всіх способах сівби у Ясона — на 38,1–39,4 %, у Лимана — на 38,2–40,5%, відповідно.

Найбільша різниця по цьому показнику між більш сприятливим 2019 р. і 2020 р. при густоті 50 тис/га відмічена у гібрида Ясон (30,0–33,4; 28,9–32,6 г відповідно), тоді як при загущенні до 90 тис/га ця різниця становила у Ясона — 8,8–13,0 г. Аналогічна різниця спостерігалася і в гібриду Лиман.

Таким чином, на основі проведених досліджень можна зробити висновок, що підбір гібридів та оптимізація просторового розміщення рослин у агроценозі соняшника є важливими чинниками урожайності і якості насіння.